

WPROWADZENIE

Redakcja oddaje do rąk czytelnika kolejny, ósmy już tom rocznika Instytutu Pedagogiki „Kultura – Przemiany – Edukacja”. Zachowuje on przyjętą wcześniej strukturę i interdyscyplinarną konstrukcję, której przyświeca idea prezentowania szeroko pojętej myśli naukowej o wychowaniu człowieka, a także propozycji zastosowań wiedzy o wychowaniu w praktyce edukacyjnej. Zamieszczone w tym tomie materiały traktują o ważnych zagadnieniach związanych z przeszłością i współczesnością życia społecznego, o aksjologicznych i prakseologicznych problemach wychowania oraz rozwoju jednostki ludzkiej, a także o funkcjonowaniu podstawowych środowisk wychowawczych, do których należy rodzina i szkoła. Powstały one w toku pogłębionych studiów rozległej literatury przedmiotu i zrealizowanych przez Autorów badań. O randze podejmowanego na łamach pisma dyskursu naukowego świadczy wyraźne dążenie badaczy do uściślenia związków wiedzy pedagogicznej z praktyką edukacyjną.

W pierwszej części pisma proponujemy czytelnikowi teksty oparte na bogatych, historycznych źródłach naukowych, ukazujące działalność kulturalno-oświatową, edukacyjną i charytatywną osób, stowarzyszeń, klubów oraz innych podmiotów na rzecz krzewienia kultury polskiej, kształcenia i wychowania młodzieży. Przykładem jest materiał poświęcony aktywności kulturalno-oświatowej Stowarzyszenia Katolickiej Młodzieży Rękodzielniczej „Skała” we Lwowie, w latach 1856–1914, czy też kolejny tekst, charakteryzujący działalność Klubów Inteligencji Katolickiej funkcjonujących na terenie Diecezji Tarnowskiej, które powstawały od 1980 roku. W tej części Autorzy podjęli także kwestię masowego szkolenia ideologicznego i indoktrynacji środowiska nauczycielskiego w Polsce Ludowej, w latach 1949–1956.

Dru ga część stanowi prezentację problemów dotyczących funkcjonowania współczesnej rodziny i szkoły. Autorzy poszczególnych tekstów nie tylko opisują zaistniałe trudności, ale formułują także propozycje poprawy rzeczywistości. Prezentują modele pracy pedagoga szkolnego, które mogą stanowić propozycję do efektywnego planowania działań podejmowanych w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Omawiają wyzwania, wobec których stają w czasie pandemii COVID–19 zarówno nauczyciele, wychowawcy, jak i rodzice oraz uczniowie. Badacze zwracają przy tym uwagę na sytuację uczniów ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi. W części tej znalazł się również tekst, który ukazuje postępujące przemiany społeczne w Polsce, w tym także odnoszące się do kształtu międzyludzkich związków. Jego Autorka poszukuje odpowiedzi na pytanie o to, czy upowszechniające się dziś życie w kohabitacji jest wynikiem wol-

nego wyboru jednostki funkcjonującej w zindywidualizowanym społeczeństwie, czy też raczej koniecznością. Tę część zamyka materiał ukazujący próbę implementacji na Ukrainie polskiego doświadczenia w zakresie wspierania rodzin.

Część trzecia rocznika została poświęcona na omówienie wybranych współczesnych problemów edukacyjnych i wychowawczych oraz przybliżenie możliwości działań doskonalących jakość tych procesów. Zwrócono tu uwagę na znaczenie stosowania metod aktywizujących w edukacji wczesnoszkolnej i rozwijania aktywności twórczej dzieci. Podjęto kwestię związku występującego między ewolucyjnie uwarunkowanym rozwojem osobowości człowieka a jego wychowaniem. Przedstawiono filetykę muzyczną jako nową dyscyplinę, stojącą na pograniczu edukacji muzycznej i muzykoterapii. Zaprezentowano także możliwości doskonalenia metod nauczania poprzez wykorzystanie wirtualnej rzeczywistości w procesie edukacyjnym. W zakończeniu tej części znajduje się tekst, który w syntetyczny sposób przybliży zarówno korzyści związane z rozwojem nowoczesnych technologii informatycznych, jak i zagrożenia wynikające z użytkowania Internetu przez dzieci i młodzież.

W ostatniej, czwartej części rocznika przedstawiono niektóre problemy związane z funkcjonowaniem szkolnictwa wyższego. Czytamy tu o pojawieniu się w okresie pandemii Covid-19 nowego paradygmatu w edukacji, opartego na „półobecności” nauczyciela. Autorzy zwrócili uwagę na to, że wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w nauczaniu pozwala na zwiększenie dostępności edukacji, poprawę jej jakości i polepsza wyniki. Część tę zamyka tekst przybliżający czynniki determinujące wybory kierunku studiów przez młodzież studencką.

Tom ten powstał dzięki rozwijającej się międzynarodowej współpracy naukowej. W tworzeniu jego treści uczestniczyli bowiem od lat zaangażowani we współdziałanie z Instytutem Pedagogiki badacze z wielu ośrodków naukowych: z Hiszpanii, Słowacji i Ukrainy. Niezwykle cenny jest również wkład naukowców z polskich uczelni – z Uniwersytetu J. Długosza w Częstochowie, Uniwersytetu Śląskiego czy też Uniwersytetu Opolskiego, którzy systematycznie na łamach naszego pisma prezentują swoje osiągnięcia badawcze. Bardzo wartościowy jest także udział przedstawicieli organizacji naukowych oraz pedagogów – praktyków dzielących się rezultatami prowadzonych przez siebie obserwacji i doświadczeniami zawodowymi.

Nasze pismo pozostaje otwarte na nowych Autorów z kraju i zagranicy, zarówno dojrzałych i doświadczonych badaczy, jak i osoby, które dopiero weszły na drogę naukowego rozwoju, na teoretyków oraz praktyków wychowania, na wszystkich, którzy chcą partycypować w rozwijaniu myśli o wychowaniu człowieka.

Zofia Frączek